

APSTIPRINĀTS
ar Izglītības un zinātnes ministrijas
2004.gada 9.novembra
rīkojumu Nr. 719

PROFESIJAS STANDARTS

Reģistrācijas numurs PS 0283

Profesija

Matrozis

Kvalifikācijas līmenis

2

Nodarbinātības apraksts

Matrozis strādā uz Latvijas un ārvalstu kuģiem visā pasaulē. Darbība saistīta ar matroža pienākumu pildīšanu jūrā un kuģim atrodoties ostās, kā to nosaka Starptautiskās konvencijas par jūrnieku sagatavošanu, diplomēšanu un sardzes pildīšanu standarti (STCW Konvencija), kā arī kuģa klāja darbu un kravas operāciju izpildi.

Pienākumi un uzdevumi.

Pienākumi	Uzdevumi
1. Stūrēt kuģi pēc kapteiņa vai sardzes stūrmaņa norādījumiem.	1.1 Pieņemt sardzi pie stūres; 1.2 Pārslēgt stūri no autopilota uz rokas vadību un otrādi; 1.3 Stūrēt pēc žiro kompasa; 1.4 Stūrēt pēc magnētiskā kompasa; 1.5 Stūrēt avārijas stūrēšanas režīmā; 1.6 Dublēt stūres komandas angļu valodā; 1.7 Ziņot par stūres komandas izpildi angļu valodā.
2. Novērot apkārtējo situāciju.	2.1 Ziņot par apkārtējiem kuģiem, bākām, bojām, uguniem, signāliem, u.t.t.; 2.2 Ziņot par skaņas signāliem; 2.3 Ziņot par briesmu signāliem; 2.4 Ziņot aptuveno virzienu un attālumu līdz novērotajam objektam vai skaņas signālam.
3. Veikt kuģa apgaitu.	3.1 Pārbaudīt visus kuģa kopējās lietošanas telpas uz visiem klājiem; 3.2 Nekavējoties ziņot par dūmiem vai uguni noteiktā kārtībā; 3.3 Pārbaudīt un aiztaisīt ūdensnecaurlaidīgās durvis.
4. Pacelt un nolaist kuģa karogus.	4.1 Izvēlēties nepieciešamos karogus; 4.2 Pievienot vai piesiet karogus pie atbilstošām masta fallēm; 4.3 Pacelt karogus mastā.
5. Uzstādīt loča trapu.	5.1 Sagatavot loča trapu uzstādīšanai; 5.2 Noregulēt loča trapu noteiktā augstumā virs ūdens līmeņa; 5.3 Nostiprināt loča trapu; 5.4 Uzstādīt glābšanas riņķi ar līni un pašuzliesmojošu gaismu trapa rajonā; 5.5 Ieslēgt loča trapa apgaismojumu nakts laikā.
6. Atbrīvojoties no atkritumiem.	6.1 Sašķirot atkritumus pēc kategorijām; 6.2 Pie sardzes stūrmaņa iegūt atļauju atkritumu izmešanai; 6.3 Izvest jūrā atļautos atkritumus atļautajās vietās; 6.4 Nodot atkritumus krastā.
7. Veikt enkurošanās operācijas.	7.1 Sagatavot kuģa enkuru izmešanai; 7.2 Darbināt enkurspilvi un vinčas bremzi; 7.3 Izlaist noteiktu enkura ķēdes posmu skaitu pēc kapteiņa norādījumiem; 7.4 Nostiprināt enkura ķēdi; 7.5 Pacelt signālu “Kuģis uz enkura”, saskaņā ar COLREG.
8. Veikt tauvošanās operācijas.	8.1 Sagatavot kuģa tauvas, troses, aizturus, sviedlīnes un fenderus; 8.2 Padot sviedlīni krastā; 8.3 Piesiet sviedlīni pie tauvas, troses vai speciālas auklas (<i>messenger line</i>); 8.4 Padot tauvas vai troses krastā; 8.5 Darbināt tauvošanās vinčas, enkurspilves un ķepseles; 8.6 Operēt un nostiept kuģa tauvas un troses; 8.7 Nostiprināt kuģa tauvas, troses;

	8.8 Uzstādīt ugunsdrošības troses; 8.9 Uzstādīt pret žurku aizsargus uz tauvām.
9. Pildīt sardzi uz kuģa klāja.	9.1 Ziņot par laivām, kuteriem, u.c. peldlīdzekļiem, kas tuvojas kuģim; 9.2 Regulāri pārbaudīt enkurķēdes stāvokli; 9.3 Regulāri pārbaudīt tauvu un trošu stāvokli; 9.4 Noregulēt tauvu vai trošu nostiepumu.
10. Kontrolēt cilvēku satiksmi pie kuģa trapa.	10.1 Sagatavot un uzstādīt kuģa trapu; 10.2 Uzstādīt aizsargsietu zem kuģa trapa; 10.3 Noskaidrot cilvēku ierašanās mērķi; 10.4 Ziņot sardzes stūrmanim; 10.5 Nepieļaut nepiederošu personu atrašanos uz kuģa.
11. Veikt kravas vai degvielas iekraušanas/izkraušanas operācijas.	11.1 Aiztaisīt klāja notekas; 11.2 Sagatavot ugunsdzēsšanas līdzekļus; 11.3 Sagatavot avārijas līdzekļus naftas produktu noplūdes likvidēšanai un satīrīšanai; 11.4 Strādāt ar kuģa celtni vai kravas bomi; 11.5 Novērot kravas un degvielas pieņemšanas operācijas; 11.6 Ziņot stūrmanim, ja notiek noplūde vai kāda cita veida avārija.
12. Veikt kuģa takelāžas un klāja remontdarbus.	12.1 Spleisēt tauvas un troses; 12.2 Mainīt troses klāja mehānismiem; 12.3 Eļļot troses; 12.4 Eļļot klāja mehānismus; 12.5 Izgatavot aprīkojumu darbam augstumā un aiz borta; 12.6 Veikt kuģa krāsošanas darbus.
13. Izmantot avārijas iekārtas, līdzekļus un piemērot avārijas procedūras.	13.1 Pielietot individuālos glābšanas līdzekļus; 13.2 Nolaist glābšanas laivu; 13.3 Iedarbināt glābšanas laivas dzinēju; 13.4 Vadīt glābšanas laivu; 13.5 Nolaist glābšanas plostu 13.6 Rūpēties par kuģa ugunsdrošību; 13.7 Dzēst ugunsgrēku; 13.8 Sniegt pirmo palīdzību; 13.9 Darbināt avārijas vietas norādīšanas ierīces; 13.10 Pielietot glābšanas laivas radiostaciju; 13.11 Pielietot kuģa pirotehniskos līdzekļus.
14. Ievērot darba drošību.	14.1 Identificēt drošības riskus; 14.2 Izvēlēties piemērotus darba aizsardzības līdzekļus; 14.3 Lietot darba aizsardzības līdzekļus.

Īpašie faktori, kas raksturo darba vidi

- Darbs veicams komandā, patstāvīgi.
- Vidējā līmenī jāpārvalda angļu valoda – darbs daudz nacionalitāšu vidē.
- Fizikālie – troksnis, vibrācija, temperatūras maiņa, mitrums, laika zonu maiņa.
- Bioloģiskie – īpaši, atkarībā no kuģa kravas.
- Ķīmiskie – darbs ar ķīmiskām kravām, u.c. ķīmiskām vielām.

Īpašas prasības uzdevumu veikšanai

- Atbildības sajūta par kuģa, kravas un cilvēku saglabāšanu.

- Standarts redzei un dzirdei, saskaņā ar STCW 95 (Starptautiskā konvencija par jūrnieku apmācību, sertificēšanu un sardzes pildīšanu).
- Laba fiziskā un psiholoģiskā sagatavotība.

Prasmes

Kopīgās prasmes nozarē	Specifiskās prasmes profesijā	Vispārējās prasmes/spējas
<ul style="list-style-type: none"> • Orientēties kuģa telpās un avārijas izejās; • Aktivizēt avārijas signalizāciju; • Pielietot iekšējo sakaru sistēmas; <p>Izmantot kuģa glābšanas līdzekļus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uzvilkt glābšanas vesti; • Uzvilkt hidrokostīmu; • Lēkt ūdenī no augstuma; • Apgriezt apgāzušos un piepūstu glābšanas plostu pareizā stāvoklī; • Peldēt ar uzvilktu glābšanas vesti; • Turēties virs ūdens ar uzvilktu glābšanas vesti; • Ierāpties glābšanas plostā no kuģa un no ūdens; • Uzstādīt peldošo enkuru; • Pielietot glābšanas līdzekļu ekipējumu; • Darbināt vietas norādīšanas ierīces; <p>Izmantot kuģa ugunsdzēsamos līdzekļus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izmantot dažādu tipu pārnēsājamās ugunsdzēsamos aparātus; • Izmantot individuālos elpošanas aparātus; • Dzēst elektriskos, naftas produktu, u.c. ugunsgrēkus; • Dzēst plašu uguni ar ūdens ugunsdzēsšanas stobru; • Dzēst uguni ar putu stobru; • Iet cauri telpām, kas piedūmotas vai papildītas ar putām; • Glābt cilvēkus no piedūmotām telpām; <p>Sniegt elementāro pirmo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nolasīt kompasa rādījumu; • Pārslēgt kuģa stūri no rokas stūrēšanas uz autopilotu un otrādi; • Stūrēt kuģi pēc žiro kompasa; • Stūrēt kuģi pēc magnētiskā kompasa; • Stūrēt kuģi avārijas stūrēšanas režīmā; • Pielietot briesmu un avārijas signālus; • Uzturēt kuģi sanitāri tīrā stāvoklī; • Sagatavot kuģa enkurus izmešanai; • Darbināt enkura vinču; • Izlaist enkura ķēdi; • Skaitīt enkura ķēdes posmus; • Nostiprināt enkuru pārgājienam; • Sagatavot kuģa tauvas un troses tauvošanās operācijām; • Padot sviedlīni; • Darbināt vinčas, enkurspilves un ķepseles; • Padot tauvas un troses krastā; • Operēt un nostiept tauvas un troses; • Uzlikt aizturus tauvām un trosēm; • Nostiprināt tauvas un troses; • Uzstādīt ugunsdrošības troses; • Uzstādīt pretžurku aizsargus uz tauvām; • Marķēt enkuruķēdi; • Uzstādīt loča trapu; • Stiprināt un atdalīt kravu uz sauskravas kuģiem; • Mērīt kravu uz lejamkravas kuģiem; 	<ul style="list-style-type: none"> • Organizēt savu darba vietu; • Strādāt patstāvīgi un komandā; • Komunicēties ar citiem ekipāžas locekļiem; • Ziņot par problēmu situācijām; • Ievērot profesionālās ētikas principus. • Saprast un izpildīt pavēles; • Uzturēt harmoniskas attiecības ar citiem jūrniekiem.

<p>palīdzību:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pasaukt pēc palīdzības; • Aktivizēt trauksmi; • Identificēt ievainojuma cēloni, veidu un apjomu; • Veikt atdzīvināšanu; • Apturēt asiņošanu; • Atdzesēt apdedzinātās ķermeņa daļas; • Novilkt cietušā drēbes, kas piesūkušās ar ķīmiskām vielām; • Skalot ar ūdeni cietušā ķermeņa daļas, kur bijusi ķīmiskās vielas iedarbība; • Izolēt cietušo no elektriskās strāvas iedarbības; • Mazināt šoku; • Transportēt cietušo. • Ievērot darba drošības noteikumus; • Pielietot jūrniecības angļu valodu; • Izmantot pareizu radio sarunu protokolu; • Atbrīvoties no atkritumiem saskaņā ar MARPOL prasībām. 	<ul style="list-style-type: none"> • Apturēt kravas operācijas avārijas gadījumā; • Sagatavot kravas telpas kravas uzņemšanai; • Ieiet noslēgtās telpās; • Darboties ar kuģa kravas iekārtām un sistēmām; • Atvērt un aizvērt kravas telpas; • Uzraudzīt kravu pārgājiena laikā; • Sagatavot kuģi ieiešanai ostā, iziešanai no ostas un kuģošanai vētras apstākļos; • Sagatavot virsmu krāsošanai; • Veikt krāsošanas darbus; • Siet mezglus; • Spleisēt tauvas un troses; • Izgatavot aprīkojumu darbam augstumā un aiz borta; • Izmantot klāja mehānismus; • Aiztaisīt un aizcementēt klāja notekas; • Vadīt glābšanas līdzekļus. 	
---	--	--

Zināšanas

Zināšanas	Zināšanu līmenis		
	Priekšstats	Izpratne	Pielietošana
Kuģa magnētiskais kompass			
Kuģa žiro kompass			
Pamatjēdzieni: kurss, peilējums, kursa leņķis			
Horizonta sadalījums grādos un strēķos			
Stūres sistēmas darbība un autopilots			
Stūres komandas, arī angļu valodā			
Sardze pie stūres, pieņemšana, nodošana			
Uguņi, zīmes un skaņas signāli saskaņā ar (COLREG 1972)			
Starptautiskais karogu kods			
Bākas un ugunis, to raksturojumi			
Bojas, stoderes, to raksturojumi un sistēmas			
Briesmu un avārijas signāli			
Novērotāja pienākumi un novērojumu ziņojuma forma			
Kuģa apkalpe, tās struktūra			
Matroža pienākumi			
Dienesta organizācija uz kuģa			

Kuģa korpus, tā sastāvdaļas			
Kuģu tipi			
Kuģa telpas, to nozīme, izolācija			
Kuģa galvenie raksturlielumi, izmēri un līnijas, kravas marka un iegrime			
Kuģa peldspēja un stiprība			
Kuģa iekārtas, ierīces un sistēmas			
Kuģa trapi, to aprīkojums un apkope. Loča trapa uzstādīšana, prasības			
Enkura iekārta, enkurošanās operācijas			
Tauvošanās ierīces, tauvošanās operācijas			
Kuģa takelāža un rangouts, mehānismi, troses un tauvas, to tipi, uzbūve un apkalpošana			
Kuģa glābšanas līdzekļi			
Kuģa ugunsdzēsšanas līdzekļi un sistēmas			
Kuģa iekšējo sakaru sistēmas			
Ugunsgrēka signalizācijas sistēmas			
Radio sarunu protokols			
Jūrniecības angļu valoda			
Vides aizsardzība			
Drošības pasākumi pret pirātismu, bēgļiem, teroristiem			
Sardzes pieņemšanas un nodošanas procedūra			
Kuģa kravas, to veidi, pārvadāšanas specifika			
Sausskravas kuģu kravas operācijas, ierīces			
Lejamkravas kuģu kravas operācijas, ierīces			
Konteinerkuģu kravas operācijas, ierīces			
Bīstamās kravas			
Krāsošanas darbu tehnoloģija			
Takelāžas darbi un instrumenti			
Darbu veikšana augstumā un aiz borta, nepieciešamais aprīkojums			
Individuālie darba aizsardzības līdzekļi			
Darba drošības noteikumi darbā ar:			
• klāja mehānismiem			
• kravas ierīcēm			
• enkura iekārtām			
• pietauvošanās ierīcēm			
• trosēm un tauvām			
• elektroiekārtām			
• ķīmiskām vielām			
• veicot darbus augstumā, aiz borta un noslēgtās telpās			
MARPOL pielikumi			
MARPOL prasības atkritumu izmešanai, atkritumu tipi, speciālie rajoni			
Avārijas plāns naftas produktu noplūdes gadījumā uz kuģa			
Avārijas ģenerators			
Avārijas ugunsdzēsšanas sūknis			

Avārijas radio iekārtas, EPIRB un SART			
Pirotehniskie briesmu signāli, to pielietošana			
Viltus briesmu signālu atcelšana			
Darba aizsardzības likumdošana			
Darba devēja un darba ņēmēja tiesības un pienākumi			

Profesijas standarta izstrādes darba grupas sastāvs:

- Andris Raņķevics - Vadītājs, Latvijas Jūras administrācijas Jūrnieku reģistra konvencionālā daļa;
- Zintis Valters - Vecākais inspektors, Latvijas Jūras administrācijas Jūrnieku reģistra konvencionālā daļa;
- Genādijs Ostapenko, Vecākais inspektors, Latvijas Jūras administrācijas Jūrnieku reģistra konvencionālā daļa.

Profesijas standarta recenzenti:

- Capt. Jāzeps Spridzāns – kuģa kapteinis, Latvijas Jūras administrācijas Jūrnieku reģistra vadītājs;
- Profesors Grigorijs Gladkovs – Latvijas Jūras akadēmijas Jūras transporta nodaļas vadītājs.